

1-
2.
3

DISPUTATIO AVSPICALIS IVRIDICA
OBSERVATIONES NONNVLLAS

DE

VENATV IN TERRIS
PRAESVLVM GERMANIAE

ET

ARCHIEPISCOPATVS COLONIENSIS
NON LIBERO SED REGALI HABENDO CONTINENS

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPE
ET DOMINO

DOMINO FRIDERICO II
HASSIARVM LANDGRAVIO RELIQA

PRaesIDE

IOANNE ANDREA HOFMANNO

IVR. DOCTORE ET ANTECESSORE P. O.

PRO LICENTIA

SVMOS IN IVRIBVS HONORES
ET PRIVILEGIA EORVM RITE CONSEQVENDI

DIE VII MENSIS AVGVSTI A. R. S. 1661

VIRORVM MAGNIFICORVM PERILLVSTRIS

ILLVSTRIVM ATQVE EXCELLENTISSIMORVM DISQVITIONI

SUBIICIT

AVCTOR ET RESPONDENS

CLEMENS AVGVST. FERDINANDVS HOYNK

BALVEO - WESTPHALVS

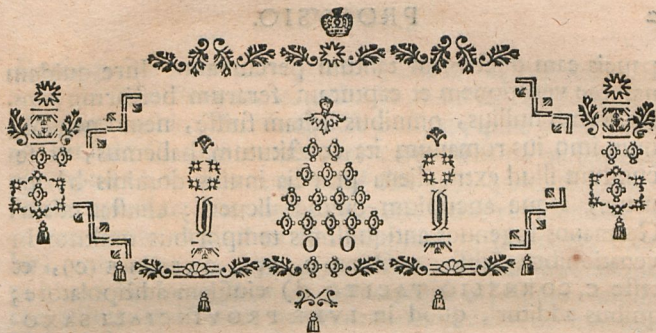
AB EMINENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO DOMINO MAXIMILIANO
FRIDERICO ELECTORE ATQVE ARCHIPRAESVLE COLONIENSI
PARENTI SVO CLEMENTISSIME SVBSTITVTVS IVDEX
PRAEFECTVRARVM BALVENSIS CET.

MARBURGI CATTORVM

EX OFFICINA TYPOGR. VNIVERS. ACAD. MÜLLERIANA.

DISERTATIO AUSTRIACA IURIDICA
OBSERVATIONES NONnullae
DE
VENATA IN TERRIS
PRAESERVIVM GERMANIAE
ET
ARCHIEPISCOPATUS COLONIENSIS
NON LIBERO SED REGALI HABITUO CONTINENDIS
OVIAM
REGTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPIS
ET CONDUCO
DOMINO FERDINANDO II
AUSTRIACAE IMPERATORIS
PRAESIDE
IOHANNI ANDREA HOFMANNO
MR. DOCTORE ET ARTIS MORS R. O.
PRO LICENTIA
SYMPOS IN IURIS HONORIS
ET PRIVILEGI FORAM RITE CONSERVANDI
DE VII MENSIS AVGVSTI A. R. S. C. MDCCCLXXII
VIRORVM MAGNIVIRORVM PRAESIDENTIUM
REVERENDISSIMO ADOLE EXCELLENTISSIMORVM PRAESIDENTIUM
SVEVICIS
AVCTOR ET RESPONDENS
CLEMENTIS AVGVSTI FERDINANDVS HOYNIK
SACRAE MAIESTATIS
AN IMPRIMENDVM IN REGNO AC DOMINIO AVSTRIACAE
SACRAE MAIESTATIS AUSTRIACAE IMPERATORIS
SACRAE MAIESTATIS BOHEMICAE REGINAE
SACRAE MAIESTATIS SILESIACAE REGINAE
PRAESIDIUM SACRAE MAIESTATIS
MAGISTRVS CENSORVM
ET SACRAE MAIESTATIS AVSTRIACAE IMPERATORIS

PROLVISIO.

Cum de venatione quasdam obseruationes speciminis sollemnis loco in medium prolaturus sum, in animo mihi non est: totum ambitum et complexum venatus cum omnibus suis speciebus, ac diuisionibus edisserere et ample tractare; sed summa illarum eo directa est, vt pro viribus ingenii tenuis praesertim, rationibus conquisitis, cum illis iureconsultis, qui venationem in episcopatibus Germaniae et terris coloniensibus speciatim liberam habent, breuiter in contrarias partes disputem. Nam argumentum illud et materies ipsa voluminibus magnis, atque opusculis multis iam continentur a), eamque ob causam nunc paucis

a) Vid. bibliotheca iur. LIP-
FENII Lipf. 1757, fol., vol.
II, p. 437-440, domini prae-

fidis juristische bibliothek, Le-
nae 1748, 8, P. I, p. 354 seq.,
GE. CHRIST. KREYSIGII bi-
A
blio-

paucis eam doctrinam tantum percurram. Iure quidem naturae venationem et capturam ferarum bestiarum, velut rerum nullius, omnibus licitam fuisse, nemo negabit, quin imo ius romanum ita constitutum habemus, ut secundum illud extra aliena praedia inuitis dominis b) venatus, atque aucupium ciuibus licuerit; constat etiam: Germanos ingenuos antiquissimis temporibus multum in venationibus fuisse, auctore C. IVL. CAESARE c), et teste C. CORNELIO TACITO d) eiusdem adstipulatore; quibus additur, quod in IVRE PROVINCIALI SAXONICO e) atque in IVRE PROVINCIALI SUEVICO f) traditur; ea re a multis doctoribus existimatur: omnes eos, quibus vsus armorum olim indultus et tributus fuerit, licentiam venandi in agris, ac praediis suis liberam habuisse, eamque ad commoda et fructus fundorum equestrium adhuc hodie pertinere. Verum enim vero illae rationes, ac principia naturae circa libertatem naturalem in statu ciuitatum germanicarum ordinato, distinctis praecipue rerum dominiis, et facta discessione ab illa communiione generali, quae tum campos, agros, tum siluas, memora, venatum, aliaque tetigit, per leges, consuetudines,

bibliotheca scriptorum venat. cet. Altenburg. 1750, 8, A. H. FRITSCHII corpus iur. venat. for. tripart. len. 1675, fol. et cum praefat. SAM. STRYKII, Lips. 1702, fol.

b) L. 3 § 1 π. de adq. rer. dom. L. 13, § 6 π. de iniur. L. 16 π. de seruitur. § 12 Inst. de rer. diuis.

c) de bello gallic. lib. III, cap. 1, lib. VI, cap. 21.

d) de moribus Germ. cap.

XV, 10. PET. de LVDEWIG de venatu eiusque regali, Hal. M. 1730, differ. 3, not. 2, p. 16 seq.

e) lib. II, art. 61, iur. weichbild. art. 122.

f) cap. CCCLVI, in corp. iur. germ. SENKENBERG. curante GVST. GE. KOENIG a KOENIGSTHAL, T. II, p. 427, de LVDEWIG l. d. differ. V, not. 8, p. 39 seq.

dines, pacta conuenta, praescriptiones, et res iudicatas maxime sunt limitata, et restricta, nec ea tempora amplius meri arbitri decisionis esse possunt, quae aeuo Taciti, aut Iulii Caesaris extiterunt, cum priuati, ac separati agri apud Germanos tunc nihil fuit g), quod sequentibus temporibus aliter ordinatum est, dum res nullius, et communes in ciuitatibus Germanorum in publicas, fiscales, vniuersitatum, proprias, aliasque diuisae, resque publicae modo regibus ac principibus a populo, modo ciuitatibus, attributae, nec venationes promiscue omnium iuri relictae fuerunt, adeo, vt earum vsus non ad omnes et singulos pertinuerit, nisi quibus principes eum concesserunt, atque illi, qui praesuerunt reipublicae, aut illi ex omni temporum memoria eo frui fuerint. Hoc imperii summam tenentibus contigit in siluis maioribus, seu forestis, fluminibus, portibus, metallifodinis, illisque rebus, quae nullius dominio obnoxiae fuere. Principes igitur, atque optimates regiones sibi solis habendas occuparunt, et nacti sunt, quibus excluderunt alios venationem ex illis vsurpantes, eamque sibi in siluis, nomine forestorum insignitis et sanctione poenali praeditis, tanquam ius regium vindicarunt, leges venatorias sensim, ac pedetentim tulerunt; hoc tamen in dubium non vocamus: ingenuos, atque ordinis equestris viros ius venandi in praediis suis praescriptione verustate antiquissima adquire potuisse, aut eis per indulgentiam et beneficentiam clientelarem concessum, aut titulo tum lucratiuo, tum oneroso adeptos fuisse. Vtrum vero in dubio intentio possessoris praedii equestris hodie ita fundata sit, vt venatum sibi iure in fundo suo vindicare, an vero princeps

A 2

supe-

g) IUL. CAESAR l. d. lib. IIII, cap. I, num. 7, TACITVS l. m. cap. XXVI.

superioritate territoriali praeditus in terris suis a quolibet priuato venationem vsurpante exigere possit, vt titulum edat? Incertum hoc diuersitas tradentium facit. Ex sententia nostra principi priores deferimus, praesertim, si consideramus: tempora antiqua maxime esse mutata, aliumque statum rerum, potestatisque per superioritatem territorialem recentiore memoria introductum fuisse, et quando fas est, vt logici volunt, a propositionibus singularibus, quas exempla atque experientia subministrant, aut a propositionibus specialioribus ad propositiones vniuersas progredi, vt et ob alias rationes, postea adferendas, distinguentes tamen et bene perpendentes illud ius varietate terrarum et locorum in Germania. Nam si lex, aut consuetudo manifesta, aut priuilegium adest, aut legitime probari potest: quod venatus more maiorum antiquissimo ita comparatus fuerit, vt ille a possessore praedii nobilis ex constituto in fundo suo omni memoria exercitus sit, tum demum eidem venationem tranquille relinquendam esse censemus. Quod si vero more patrio generali illud traditum non est, nec venatio antiquior memoria hominum suscepta fuit, tum ex persona principis coniectura capienda, et argumentatio quaerenda erit. Nam venatio hodie, nisi in omnibus, tamen in plurimis terris Germaniae regulari modo regia atque eminens habetur, neque repente in contrarium mutatur per illa specula, quum auctoritate publica compilata et promulgata non sunt, deinde illa siluas interdicto munitas, seu foresta regia loquuntur, atque in eis exhibentur, neque ea iura provincialia venationem liberam indistincte et promiscue declarant, sed referunt: reges statuisse: quod nemo poenae capitalis, aut corporis adfictiuae reus occasione huius rei, i. e. feras capiendo, fiat; verum ex illo non

non consequitur: vt aliae multa ac poenae locum non habuerint. Vnde, si attente et diligenter ea loca perpendimus, facile colligere possumus, ea non de libero venatu, verum de furto, aut illicita captura ferarum animalium loqui; inprimis, dum fanciunt: vt omnes ferae inuiolatae sint, modo discedatur a lupis, atque vrsis, quos impune violare licuit h).

§ I

DESCRIPTIO VENATIONIS.

Venatio nobis est ius legitime capiendi animalia fera in siluis, locisque pertinentibus ad certas personas spectans.

§ II

VNDE IUS VENANDI DERIVANDVM EST?

Facultas venandi non vno fundamento, nec fonte nititur, sed varia eius capita esse possunt. Illa enim in Germania hodie depromitur modo ex maiestate, modo ex potestate suprema, et eminente, quae vulgo superioritas territorialis dicitur, eiusque annexus habetur, saepenumero beneficio clientelae, seu iure feudi, priuilegio, donatione, tituloque oneroso, aliquando iure proprio, praescriptione legitima, conductione, aliisque modis, et in propriis, et quodammodo in alienis terris, fundisque i)

A 3

exer-

h) *ius provinc. suen. cap. cccclvi, § 2 seqq. 10. PET. de LVDEWIG diff. iur. rom. germ. in ferarum furto, Hal. 1730, ANTON. SEIDENSTIKKER de furibus ferarum, Helmst. 1696, et 1715, 10. HENR. WOLFART de eo, quod in Germania in-*

stunt est circa bannum ferinum in alieno territorio adquisitum, Marb. Catt. 1730, 4.

i) 10. CAR. PET. BONHOEFFER de iure venandi per modum seruitutis iur. publ. in territorio alieno cet. Alt. 1748, 10. FLOR. RIVINVS de iure venandi

6 DIVISIONES VENAT. QVAEDAM EXPONVNTVR

exercetur, ea re interdum feruituti similis est. Praeterea venatus coniunctus est aut cum iure foresti, bannoque ferino, aut non. Sunt quidem, ius foresti, bannum ferinum, et venationem synonyma habentes; at vero negatur, quum multum discriminis inter vocabula ac significationes eorum iure germanico statuendum sit. Nam ius foresti, et bannus ferinus tum regius, tum simplex plus quam venationem solam comprehendunt k).

§ III

DIVISIONES VENATIONVM QVAEDAM EXPONVNTVR.

Partitiones venatus variae a doctoribus formantur. Est enim ille siue superior, siue inferior, cui aliquando accedit, atque additur medius l), limitatus, et indefinitus;

venandi in alieno fundo. Lipf. 1745. Imperator Conradus II interdixit priuatis personis, ne quis sine regis venia in siluis et campis venari audeat, GOLDAST vol. III const. imp. p. 312, const. III, REINHARDT l. infra cit. cap. II, § 6 p. 43 seq.

k) Conf. viri perillustres 10. IAC. REINHARDTI tr. de *iure foresti.* Germ. Francof. ad M. 1738, 4. cap. I, § 3 seq. § 6 seq., cap. III, sect. II, § 4, WOLFART l. d. cap. I, § 1 seqq., cap. II, add. amici suauissimi et popularis mei LEOP. GVIL. IOS. LYSENI diff. sollemnus de *iure forestali domi-*

no Praeside meo similiter moderante habita, p. 3 seqq., G. H. MYLIU pr. de *diff. iur. venand. et banni ferini*, Lipf. 1745.

l) Viri perill. et magnifici 10. GE. ESTORIS bürg. rechts-gelahrheit der Teutschen P. I, § 2491 seqq. et P. III, p. 949 seqq., FRID. VLR. STISSERI jagt- und forsthistorie der Teutschen, Lipf. 1754, 8, cap. VII, § 4-31 seq. NIC. CHRISTOPH. L. B. de LYNCKER in cent. VIII, decis. 853, 10. FRID. PEEFINGER in Vitriar. ill. vol. III, tit. 18, § 14, § 15, p. 1426 seqq. 10. PET. de LVDEWIG in consil. hallens. T. II, lib. II,

cons.

DIVISIONES VENAT. QVAEDAM EXPONVNTVR. 7

tus, cui liber opponitur m), clamofus et placidus, fpecialis, proprius, fingularis, communis, et fimultaneus, feu conuenatio varii generis, venatio precaria, gnaden- und beftandjagt n), a modo, ac ftrepitu exercendi venationem oritur fpecies die klapperjagt dicta o); quodfi vero more tradito praeuentionis ius circa eam locum habet, exiftit die vorjagt p), et quae funt reliqua. Harum diui-

cons. XC, viri illuftris DAV. GE. STRVBEN *vindiciae iur. venandi nobilit. germ.* 1739, 4, p. 73 feq. IO. GVIL. de GOEBEL de *iure venandi*, Helmft. 1740, § 3, REINHARDT I. d. cap. II, § 9, p. 53 feq. viri celeb. ERN. MART. CHLADE- NII d. de *venat.* Vit. 1767, § 4, p. 67 feq. add. litterae clientelares a potentiffimo rege Boruffiae anno 1715 nobili de Roebel datae, apud LÜNIG. in corp. iur. feud. vol. II, p. 917, p. 918, IO. IOACH. SCHOEPFER de *venat. fuper.* Rof. 1702, de venatione inferiori agit vir illuftris FR. ES. de PVFENDORF vol. I, obs. 228, ANDR. HOMBORG de *iure conuenandi* cet. Helmft. 1751, AH. FRISTCH de *conuenatione*, membr. I, § 8 feq.

m) STEPH. C. HARPPRECHTII *fciagraphia liberae venat. germ. imprimis vero fueuicae*, Tub. 1702, IO. OTTO freier pürfch befchreibung, cum no-

tis C. C. W. Vlm. 1725, de LVDEWIG de *venatu* cet. diff. VI, p. 52 feq., vir illuftris GODOFR. DAN. HOFMANN et IO. GVIL. de SAYLER a PFERSHEIM de *libera venat. Speciatim Sueuo Memming.* Tub. 1753, p. 3 feqq. ibique memorati auctores.

n) PAVLL. FRANC. ROMANVS, AHASV. FRITSCH, PET. MÜLLER, FRID. CHRISTOPH. HARPPRECHT de *venat. precar.*. ERID. ANT. HALLENHORST de eo, *quod iuftum eff circa venat. in genere et in fpecie circa venat. precar.* Erford. 1713, feft. poft. p. 21 feqq.

o) GEBH. CHRISTIAN. BASTINELLER de *modo venandi, vulgo dicto die klapperjagt*, Vir. 1754 § 5 feqq. p. 13 feq.

p) FERD. WAITZENEGGER in tr. de *venat.* cap. V, § 22, IO. FRIED. SCHNEIDER de *iure praeuent. circa venat.* § 14 feq. Hal. 1715.

8 QVOMODO IVS REGIVM ATQVE EMINENS

diuisionum explicationem vltiorem silentio praetermittimus, quum illae in commentariis, opusculis de venatu confectis, et in compendiis iuris germanici explanatae sunt, vbi et simul de iure aucupandi, et piscandi agitur q), quod aequae in venationibus saepenumero confiderandum venit.

§ IIII

QVOMODO IVS REGIVM ATQVE EMINENS PEDETENTIM CIRCA VENATIONEM ORTVM EST?

Ab initio iam dictum est: in Germania dominiis rerum partitis, et communione illa naturali, ac libera, statu ciuitatis constituto, magis magisque eo firmato, prope sublata, reges, atque imperatores, principes, primoresque regiones sibi attributas, et adquisitas sibi solis habendas retinuisse, et venationes aliorum in illis limitasse. Vnde venatio tanquam ius regium atque eminentissimum ac pedetentim enatum fuit, et hodie illius concessio ad principes spectans e regula censetur. At illud adhuc certo non constat: quonam tempore illud factum sit; hoc quidem asseri nequit: illud lege quadam gene-

q) GE. MOHR de *iure venandi, aucup. et piscandi*, alii- que a FRITSCHIO *corp. iur. ven. for.* P. I inserti, 10. FRID. a FLEMMING vollkommener teutscher jaeger, Lips. 1719 fol. p. 336 seq. viri ill. ERN. MART. CHLADENIVS de *iure pfasianorum, eorumque ban- no*, Vit. 1752. Hoc probant praefecti venationibus regis constituti, inter quos etiam fal-

conarii, aliique fuerunt, HVB. IOSEPH. HVFF de *STEINACH de ardearum venatione vulgo reigerbeise*, Alt. 1738, § 13 seq. CHRIST. GOTTL. SCHWARTZ de *buticulariis cet. ibid.* 1723, 1733, § 7 p. 16 seq. § 13 p. 27 seq. 10. DAV. KOELER de *castro Imp. forest. Brunn.* Alt. 1728, § 4 seq., STISSER l. d. cap. V, § 42 seqq. p. 129 seq. cap. VI, REINHARDT p. 14.

PEDESENTIM CIRCA VENAT. ORTVM EST? 9

generali vno velut constituto in Germania sancitum esse r); illud tamen in dubium vocari nequit: reges Francorum venatui deditissimos fuisse s), qui, prout etiam reges Germanorum, atque Imperatores subsequentes multiplicibus modis, itemque acquisitionibus terrarum fortasse bellis factis t), in potestatem silvas et foresta redegerunt, et ordinarunt, ac principes, comites, et dynastae, illorum exemplo, progredientibus aetatibus, pro ratione temporis, ac studio venandi, maiorum, et circum palatia et castra regia provincialia sitarum, hisque vicinarum, silvarumque suarum tractus bannis, atque inhibitionibus promulgatis constituerunt, et confirmarunt, quos aut ipsi retinuerunt, aut multifariam, clientelae quoque nexu, aliis concesserunt, aut donarunt, et quidem tum

eccle-

r) In iure feudali Langobardorum II F. 27 § 5 sancitum fuit, vt nemo retia sua, aut laqueos, aut alia quaelibet instrumenta ad capiendas venationes tendat, nisi ad vrsos, apros, vel lupos capiendos. II F. 56 reditus piscationum in regionum iurium numero ponuntur, LÜNIGII R. archiv P. spec. cont. II, f. 3, abh. 4, p. 7.

s) conf. (I. A. KOPP) gründlicher bericht von dem uralten Reichs- und koenigsforst zur Dreieichen cet. Offenb. 1736 fol. P. I, § 2 seqq. p. 4 seqq. FRID. CAR. de BVRI in den behaupteten vorrechten der al-

ten koenigl. bannforste cet. 1742 fol. sect. I § 2 seq. De rege Guntramno, eiusque filua regia testatur GREGORIUS TVRON. lib. X, cap. X, KOEHLER l. d. § 6 seq.

t) Vid. (ANT. CHRISTIAN. LÜBBE) gründliche bewaeh- rung des Sr. koenigl. Majestaet von Großbritannien und kurfürstl. Durchl. zu Braunschweig und Lüneburg in dem herzogthum Lüneburg zustehenden jagtregals cet. 1731 fol. cap. III, § 2, 3, 6, p. 47 seqq. ZACH. HESSE de venat. iuxta ius German. Regiom. 1702, cap. I, § 10.

B

ecclesiis, monasteriis, ac piis corporibus, tum aliis hominibus, itemque principibus, comitibus, ciuitatibus imperii, oppidis, magistratibus u), ac aliis, quin etiam reges atque imperatores ea ratione siluas forestari et banano interdici indulserunt x), vti postea exemplis probaturi sumus. Quibus accessit, quod etiam nobiles, et equestris ordinis homines bona sua, cum iuribus pertinentibus, varias ob causas y), imperatoribus, principibus potentioribus, ecclesiis, aliisque obtulerunt, eaque qualitate feudali praedita receperunt. Demum, superioritate territoriali in Germania moribus et legibus Imperii firmata, facies rerum maxime transformata fuit, atque ordines Imperii ex eo tempore maiore potestate imperare inceperunt,

u) KOEHLER de *castro Imp. for. Brunni* § 3 seqq. p. 6 seqq. Fridericus Thuringiae Landgravius cet. anno clocccxxxviii venationem vnius cervi in silua dresdensi quartis annis singulis consulibus et iuratis in Dresden indulgit, ANT. WECK in der dresdnischen chronicke p. 472, Georgius dux Saxoniae anno c15151 senatui lipsiensis in siluis suis venationem privilegio concessit, LÜNIG in R. arch. P. spec. cont. IIII, th. II fortif. p. 599, de LVDEWIG de *venatu* cet. diff. VI, not. 5, p. 57 seq., REINHARDT l. m. cap. II, § 1 seq. x) de BVRI l. d. p. 6 seq. Capitularibus enim Francorum

comitibus, aliisque prohibitum fuit, ne sine permisso regum foresta facerent, vid. GOLDAST vol. III constitut. imp. p. 251, num. 22, PET. GEORGISCH in corp. iur. germ. p. 854, p. 860, num. 22, p. 1213, num. 49, p. 1381, num. 42, REINHARDT l. c. cap. II § 2 p. 32 seq.

y) 10. NIC. HERT de feudis oblatiis, vol. II opusc. 10. GABR. VLRICH de *feudo venationis*, Alt. 1747, AD. LVD. LOEFFLER de *iure venandi in subfeudum ex generali inuestitura valide concesso, sed defectu subinfeudantis extincto*, ib. 1706, STISSER l. d. cap. VI, § X seqq.

DE QUALITATIBVS ET IVRIBVS VEN. II

perunt, quam olim, etiam circa venationes, suosque ministros constituerunt z).

§ V

DE QUALITATIBVS ET IVRIBVS VENATVS IN EPISCOPATIBVS GERMANIAE.

Ius forestorum, et venationum ferius ad archipraefules, et episcopos, quam ad dominos regionum venisse, vulgo opinio nonnullorum eruditorum est, idque eam ob causam, quod non solum canones, verum etiam regum Francorum leges eos a venatu alienos esse iusserint a). Verum enim vero, quatenus archipraefules, episcopi, ac praelati Germaniae simul ordines Imperii sunt, eatenus principum dignitatibus, potestate atque imperio fruuntur, ea re illi etiam superioritatem forestalem, bannum ferinum et venationem in suis terris habere, atque exercere possunt, idque non velut meri ecclesiastici, verum ut domini ditionum et ordines Imperii b).

B 2

cogni-

z) Pax osnabrug, art. VIII, § 1, § 4, capitulatio caesar. art. I, § 2, § 8, art. XV, art. XVIII § 6 seq. art. XXI, 10. FRID. RHETIVS in *institut. iur. publ.* lib. II, tit. 7, § 27, STISSEK l. d. cap. VI § 13 seqq. IER. EB. LINK de *iure venandi regalibus adscripto*, Argent. 1722, REINHARDT l. d. cap. II, § 2, p. 34, § 4, p. 39 seq., cap. III, sect. II, § XI, p. 98 seq.

a) CASP. ZIEGLER de *episcopis*, Norimb. 1686, 4, lib.

III, cap. 19, p. 116 seqq., FELIX SPITZ de *clerico venatore*, Alt. 1687, ANACL. REIFFENSTVEL in *iure can. vn.* lib. V, tit. 24, STISSEK l. d. cap. V, § 50 seq. p. 136 seq. cap. VI, § 16, p. 160, cap. XII, p. 519-534, REINHARDT l. m. p. 30, p. 58 seq. de GOEBBEL d. l. p. 84 seq.

b) MOHR l. d. P. I, cap. VIII, num. 164, ADR. GYLMANN lib. I, decis. 13, 10. ANDR. FROMMANN de *condomin.*

cognitum, ac perspectum est: non omnem venationem clericis fuisse interdictam; sed distinguendum esse: inter placidum et quietum, atque inter clamorifum venatum. Ille clericis licitus fuit c). At nobis non est animus de venatione clericorum ex institutis pontificum differendi; verum iura venandi, et forestalia in terris archipraesulum, atque episcoporum perscrutanda sunt, simulque inuestigandum erit: num venatio in illis libera existat, vti multi doctores autumant, an regia, seu regalis potius habenda sit? Nos calculum album eis adiicimus, ac sententiam eorum sequimur, qui venatum in terris praesulum Germaniae regium peruincunt, neque illum liberum in illis existimant. Nam, si exemplis fere innumeris probare possumus, plerosque archipraesules, episcopos, ecclesias, ac monasteria ius venandi a regibus, atque imperatoribus adeptos fuisse, tum etiam consequi videtur: vt illud iure, meritoque regium censendum sit. Nam cum territoriis et feudis regalibus itidem iura regia in prouinciis Germaniae ad principes et proceres Imperii per inuestituram, aliumue modum peruenerunt, quin imo saepius, si saltus ac nemora terris continebantur, ius banni ferini et venationis ipsis formulis litterarum clientelarium ab Imperatoribus principibus concessum fuit. Extat maximus cumulus eiusmodi tabularum, priuilegiorum, concessionum, donationum, et traditionum penes LÜNIGVM d), aliosque auctores.

§ VI

domin. territ. cap. V, th. XIII, p. 48, laudatus LYSÉN l. m. cap. V, p. 14.

c) IVST. HENN. BOEHMER in *iure eccl. prot.* lib. V, tit. 24, HENR. WAGNERECK in *exeg. comm. ad SS. can.* lib.

V, tit. 24, STISSER l. d. cap. XII, § 13 seq. p. 527 seq. FELIX SPITZ de *iurisd. forest.* Alt. 1756, 4, cap. III, § 2, 3, p. 32 seq.

d) LÜNIG in *spicileg. eccles.* P. II,

§ VI

EXEMPLA QVAEDAM REFERVNTVR.

Liceat igitur monumenta rerum gestarum, et vetustatis exempla nonnulla in medium proferre. Exordium autem capere lubet a tempore Caroli M. Extat praeceptum Caroli M. de venatione pro monasterio sithienfi apud MABILLON e). Eundem imperatorem ecclesiae atque episcopo osnabrugensi certum forestum cum omni venatione donauisse fertur f). Anno 889 Imperator Arnulphus tradidit ecclesiae Eistadii quemdam locum Sezzi nominatum, cum parte siluae et foresti de curte Weiffenburg g). Ludouici IIII munificentia archipraeful salzburgensis a. 903 ius venandi et piscandi adeptus est in curte Saltzburhoue h). Anno 915 Carolus simplex

B 3

Fran-

P. II, p. 140, 148, 578 seqq.
P. III, p. 101 seq., p. 181
seqq., R. archiv P. spec. cont.
II, f. III, p. 7, CHRISTOPH.
LVD. CRELLII pr. de iure ba-
garum et viuariouum apud Ger-
manos, Vit. 1740, 10. FRID.
PREEFFINGER in *Vitriar. il-
lustr.* vol. III, lib. III, tit. XV,
p. 1057 seq. tit. XVIII, § 8,
p. 1363 seqq. § 9, p. 1390
seq. (KOPPEII) gründlicher
unterricht von dem uralten
Reichs und koenigsforste zur
Dreieichen 1736, fol. STIS-
SER I d. cap. V, cap. VI,
§ 13 seqq. cap. XII, REIN-
HARDT m. l. cap. II, § 1,
seqq.

e) de *re diplom.* lib. VI, p.
611.

f) FERD. FÜRSTENBERGIVS, praeful paderborn. in
monument. paderborn. Lemg.
1714, 4, p. 321, MEIBOM.
T. II script. rer. germ. p. 197,
p. 748, add. LÜNIG in *spici-
leg. eccles.* P. II, p. 578.

g) de FALKENSTEIN in
cod. dipl. Nordgau. antiq. p. 14.

h) LÜNIG in *spicil. eccl.*
I th. fortf. p. 948, p. 1064,
add. CHRISTOPH. GEWOLDI
notae ad WIG. HVNDII. *me-
tropol. Salisburg.* T. I, p. 164,
T. II, p. 163.

Francorum rex canonicis ecclesiae S. Lamberti leodicensis concessit forestum in Arduenna, cum venatione i). Deinde Imperator Henricus II anno 1008 donauit, et tradidit ecclesiae leodiensi et Baldrico comiti forestam quandam, seu bannum bestiarum in siluis k). Otto I in monasterium S. Emmerani Ratisbonae contulit anno 940 locum Helfindorf cum foresto, forestariis, regio banno, et venatione l). Idem Otto M. anno 944 largitus est piscationem in Amuson et Amere episcopo traiectensi m), eaque munera auxit et confirmauit Otto II anno 975 n). Addere liceat praeceptum Ottonis M., quo monasterio fuldensi wildbannum super foreste iuxta Eichzelle in Wetterauia anno 951 concessit o). Idem Imperator anno 956 ecclesiam magdeburgensem villa Musische cum omnibus - - siluis, venationibus - - piscationibus donauit, et alias

i) MIRAEVS op. diplom. T. I, p. 254. LÜNIG in *Spicil. eccl.* P. II p. 485.

k) LÜNIG l. d. P. II, p. 490 seq.

l) LÜNIG l. m. P. III, p. 648 seq. De silua crassiori et territorio - - et omni venatione ecclesiae quedlinburgensi ab Ottone I anno 937 donata vid. de LVDEWIG in *singul. iur. publ.* praefat. p. 93, 94. KETTNER in *antiquitat. quedlinburg. diplom.* sec. X diplom. XVII, p. 23.

m) HEDA de *episcop. vltvai.* P. 84.

n) IDEM *ib.* p. 87, 88. Ottonis I praeceptum anno 943

datum de foresto in Trente pro Balderico traiectensi *idem* exhibet l. d. p. 83. Henricus II venationem per comitatum Trenthiae ecclesiae traiectensi concessit anno 1006, HEDA m. l. p. 101.

o) SCHANNAT in *bist. fuld. probat.* p. 147. Henricus II eidem ecclesiae fuldensi forestum Zanderhart anno 1013 attribuit, *ibid.* p. 244. Henricus III eidem monasterio wildbannum super quoddam forestum eiusdem ecclesiae proprium intra certos terminos concessit, SCHANNAT in *Buchon. vet.* p. 320.

alias largitiones insignes fecit p). Otto II priuilegium super libera venatione et piscatione ecclesiae coloniensis anno 973 indulsit q), paternamque largitatem ratam habuit, eique confirmauit bestias, id est, ceruos et ceruas et bannum super eas cum populi contentu. Idem anno 974 Theodorico archiepiscopo et ecclesiae treuirensi largitus est forestam in Kylwalt, definitis finibus r). Anno 983 Willegiso praefuli moguntino ab eodem venatus donatus fuit s), anno 985 episcopo verdensi, atque ecclesiae quedinburgensi idem concessus fuit; anno 988 confirmatum est ab Ottone III ius piscandi, venandi, et aucupii ecclesiae

p) LÜNIG c. l. P. I fortf. anh. p. 64, (CHR. LAVR. BILDERBECK) deduction wider die vermeintliche regalitaet der jagten cet. 1741 fol. in den anlagen num. VII, p. 367.

q) GELENIUS de *magnitudo Coloniae*, lib. I synt. VII, p. 66, 67, MEIBOM. in *scriptor. rer. germ.* T. I, p. 650, LÜNIG in *spicil. eccl.* P. I, fortf. p. 323. Idem imperator eodem anno 973, atque Otto III anno 989 ecclesiae frisingensi bannum regium piscationis et venationis adscripsit, GEWOLD l. d. T. I, p. 91 seqq. De venatione coenobio gandersheimensi anno 979 ab Ottone II concessa, vid. LÜNIG l. d. P. III, p. 25.

r) IO. NIC. ab HONTHEIM in *historia treuir. diplom. et*

pragm. P. I, 1750 fol. p. 310. Forestum regium anno 895 a Zuenteboldo factum, IDEM l. d. p. 232 exhibet, simulque docet: quomodo et qualiter foresta constituantur, hisque addit, ius forestae inter regalia referri, illudque a regibus atque Imperatoribus archiepiscopis indultum fuisse, *ib.* p. 232, p. 310, p. 364, p. 527. Ludouicus III confirmauit anno 1332 priuilegia archiepiscopi treuirensis forestaria, dicta wildbann. *ib.* P. II, p. 121, et Ferdinandus III anno 1645, LÜNIG in *spicileg. eccl.* P. I fortf. p. 251.

s) LÜNIG l. d. P. I, fortf. p. 16. Add. priuilegium Maximiliani I anno 1486 ecclesiae moguntinae datum, *ibid.* p. 88 seqq.

fae hamburgensi concessum. Otto III tribuit anno 988 regium bannum in siluis circa wimpinam ciuitatem et villam Biscouesheim sitis Hiltiboldo episcopo wormatiensi, quas ille cum regia licentia et auctoritate, nec non et voluntate et assensu bonorum militum in circuiu habitantium nouiter inforestauit t). Otto III rex anno 991 ecclesiae mindensi forestam largitus est u), et Conradus II priuilegium super iure venandi ecclesiae mindensi anno 1033 in quibusdam eiusdem forestis concessit x). Otto III quoque abbatiam Chrembsmunster cum siluis et venationibus ecclesiae patauensi tradidit, et Henricus III anno 1049 eidem ecclesiae ius venandi in certis regionibus concessit. Anno 1000 Otto III ius venandi in siluis Bernheim et Lutershufen ecclesiae herbipolensi concessit y). De ecclesia bambergensi idem chartae variae testantur z). Henricus II monasterio laurishemensi anno 1012 forestum in silua ottoniana donauit, atque terminos forestis banni in Ottenwald concessi anno 1027 descripsit a).

Plura

t) SCHANNAT in *cod. probat. bist. Wormat.* p. 27 seq. num. 31, T. II. Add. Imperatoris Henrici II praeceptum, per quod anno 1002 bannum regium concessit ecclesiae wormatiensi in silua Forchahi, SCHANNAT l. d. T. II, p. 34. Extat quoque Caroli M. praeceptum anno 798 datum, per quod ille wormatiensem ecclesiam ratione forestis Odenwald a fisci impetitionibus absoluit, SCHANNAT l. d. T. II, p. 1, item Otto I anno 970, IDEM T. II, p. 22.

u) LÜNIG l. d. P. II, anh. p. 104, 10. PISTORII *scriptores rer. germ.* T. III, Ratisb. 1726 fol. p. 821.

x) LÜNIG l. m. p. 108.

y) LÜNIG l. d. P. II p. 934, quibus adiungi potest praeceptum Conradi II regis super iure venandi anno 1027 datum, *ib.* p. 940.

z) PEEFFINGER l. m. vol. III, p. 1370 seq. ibique memorati auctores, FABRI *eur. staatskanzellei* P. XXXI, p. 133.

a) FREHER in *orig. Palat.* P. I,

Plura exempla suppeditant de reliquis ecclesiis Germaniae, e. g. paderbornensi, elwangenſi, ſpirenſi, tridentina, brixienſi, hildesheimenſi, corbeiſenſi, cet. LÜNIG, PFEFFINGER, STISSER aliique, ad quos auctores relegamus beneuolos lectores. Sufficiant igitur haec pauca; interea conſtat ex illis exemplis in medium prolatis atque aliis: iura foreſti, et venatus, prout alia iura regia, archipraefules et episcopos, cum ceteris monaſteriis, plurimum ab initio e manibus regum, atque imperatorum accepiffe b); quamuis negare nequeamus: aliquando venationes in eodem ab aliis principibus, ac perſonis itidem translatas fuiſſe c); quin etiam primitias, et decimas venationum quandoque annales et monumenta vetuſtatis loquuntur, atque exponunt d).

§ VII

P. I, p. 185, p. 186, TOLNER in *hiſt. Palat. cod. dipl.* p. 21.

b) ab HONTHEIM l. d. T. I, p. 527, a, NIC. SCHATEN in *annal. paderborn.* p. 162, 164, 183, 219, p. 346, 374, 403, 417, 418, 425, 435, p. 438, 451 ſeqq. p. 471, 477, 479, 480, p. 481, 483, 486, 488, 490, 530, 542, p. 553, 564, 610, 621 ſeq. eamque ob cauſſam ad regia iura bannus ferinus referitur, conf. MIRAEVS in *diplom. belgic.* lib. I, cap. 105, vbi ab Imperatore Carolo IIII banna, ſiue inhibitiones venationum ſub regalibus numerantur, add. viri celeb. CHRISTIAN. ERN. HAN-

SELMANNI diplomatiſcher be-weiſs daſs dem haufe Hohenlohe die landeshoheit cet. ſchon vor dem groſſen interregno zugeſtanden habe, Norimb. 1751, fol. P. I, § 145, p. 192 ſeqq. und in beilagen p. 38 ſeqq. P. II, p. 161 ſeq. p. 303 ſeq. MEIBOM. in ſcriptor. rer. germ. T. I, p. 291.

c) GEWOLD l. d. T. I, p. 29, STISSER l. d. cap. VI, § 5 ſeqq. Habent interdum quoque monaſteria ſua iudicia lignaria, e. g. monaſterium Loccum vid. geſchlechtshiſtorie der herren von Münchhauſen cet. p. 132 ad a. 1532.

d) ab HONTHEIM m. l. T. I, C. p. 310,

§ VII

ARGUMENTA PONUNTUR.

Scrupulum quidem non ignoramus: exempla non probare, sed tantum illustrare; verum enim vero illum ex animis euellere possumus, si ex coniunctis argumenta ducimus, quibus inductio illa logicis usitata accedere potest e). Dicitur est I) archipraesules, atque episcopos, nisi cunctos, tamen plurimos ab initio venationem regum, atque imperatorum munificentia, aliisue modis adeptos esse; unde circa auctorem persona regis, aut imperatoris publica et regia ponenda est. II) Ea, quae regionibus ordinum Imperii adiiciuntur, publica habentur, quod etiam de archipraesulum, et episcoporum terris censendum est. III) Inuestitura regum et imperatorum hisce accessit, qua praesules ab illis inaugurati fuerunt, uti formulae litterarum clientelarium loquuntur, nimirum mit den regalien, und der weltlichkeit cet. IIII) Ipsi episcopi iuribus et honoribus ordinum Imperii decorati, et re ipsa illis in comitiis Imperii gaudentes superioritatem territorialem exercent in principatibus suis f). Quod si vero liquet: iura ea regia in terris praesulum ad eos per inuestituram prouenisse, eaue ab imperatoribus eis large aliis modis concessa fuisse,

P. 310, KETTNER in *antiquitat. quaedlinburg.* dipl. III, p. 5, 6.

e) viri perillustres et magnifici 10. GE. ESTORIS *observationes iur. feud.* obs. IIII, p. 5 seq.

f) Quocirca episcopi et praelati id imprimis pederentim egerunt, ut venationibus in terris suis et praediis ecclesia-

sticis hoc circumponerent regia auctoritate praesidium, quo alios potentiori manu prohiberent inuasionem; quin etiam aliis venationem concesserunt variis modis, v. g. Rudolphus II praesul herbipolitanus anno 1490 abbati ebracensi venatum reuocabilem indulsit, LÜNIG in *spicileg. eccles.* P. II, p. 1018.

fuisse, quibus superioritas territorialis gradatim accessit, ius venandi quoque ab imperatoribus ad principes Imperii translatum esse pervincitur; hoc autem ad priuatos non, nisi voluntate principum, siue expressa, siue tacita, subinde transiisse existimatur. Quod si vero priuatis illud quoquo modo est concessum, tamen illud stricte est interpretandum g), ne totum ius principis interuertatur, sed sartum, rectumque maneat, legislatoris deinde potestas, banus ferinus principis, securitas publica, et vtilitas communis sustineantur. Hodie igitur principes, et domini regionum ius venatus inter iura regia, seu suprema numerant, et plurimum exercent non tantum in locis publicis, sed et priuatis, cum exclusione proprietariorum h), nisi hi illud iusto et legitimo modo adquisuerint, hocque probari possint i). V) Facultas, et ius venandi requirit titulum

C 2

lum

g) CASP. KLOCK vol. II, cons. 29, num. 63. num. 94, 247, 273 seq., vol. III, cons. 149, n. 120, LVDOLPH. SCHRADER de feudis P. III, cap. 4, n. 47, 10. NIC. HERT in resp. 348, num. 2 seqq. et decis. 956, num. 1, CHLADE-
NIVS de venat. p. 6 seq. § 3, vir perill. ESTOR l. d. P. III, § 2496, § 2507, § 2525, STISSER m. l. cap. VI, § 18, p. 163, REINHARDT l. d. cap. II, § 7, p. 49 seq.

h) HERT de superiorit. territ. § 49, ADR. GYLMANN T. II P. I, vol. I, p. 30 seq. n. 28, T. II, P. III, tit. X,

n. 31 seq. p. 236 seq. VEIT LVD. de SECKENDORF im teutschen Fürstenstaate, Ienae 1754, 8, P. III, cap. III, sect. V, § 1 seq. p. 438 seq. HVF de STEINACH l. d. § XI, p. 9, viri perill. 10. VLR. L. B. de CRAMER T. I, obs. 25, p. 98 seq., T. II P. I, obs. 506, p. 147, et in opusculis T. III, p. 25-89, vir perill. ESTOR l. d. P. III, § 2507, p. 955 seq.

i) HERT in decis. 636, ARN. MAVR. HOLTERMANN de iure venandi, Marb. 1671, § 14 seqq. p. II seq. L. B. de CRAMER opusc. T. III, p. 37, CHR. THOMASIVS de regal. fisci

lum in statu ciuili Germaniae, neque modus acquirendi iuris naturae et gentium, potius modus acquirendi iuris ciuilis in Germania habetur. Fac, esse modum iuris naturae, tamen ille ad ius naturale permissuum, non praeceptuum referendus erit, qui facultatem quidem, non tamen obligationem denotat, illudque mutari, prohiberi et restringi potest pro necessitate, salute, securitate atque utilitate reipublicae exigente k). Bestiae ferae in siluis res nullius in Germania non censentur, sed sunt alicuius; furtum igitur earum statuitur l). Interest enim reipublicae, et principibus, ne per ruinam ferarum et abusum venationis damna et pernicies hominum oriantur. Quamobrem venatio libera itidem potestati atque imperio principum obnoxia est, eaque non sine ratione inter abusus licentiosae

fisci princip. Germ. cet. Hal. M. 1713, cap. II § 2, p. 39, 10.
 10D. BECK de *iurisd. for.* 1748, 4, cap. XV, p. 354 seq. STISSER l. m. cap. V, § 16 p. 109, ibique in nota (b) citati auctores, cap. VI § 16, viri perillustres ESTORIS rechtsgelehrtheit der Teutschen P. III, § 2491, p. 950, § 2507, p. 954 seq.

k) THOMASIVS l. d. cap. II, § 2, not. a, p. 40, FELIX SPITZ de *iurisd. for.* cap. II, § 4, 5, p. 12 seqq. viri perill. L. B. de CRAMER T. I obs. 25, p. 98 seq., viri perill. I. A. L. B. de ICKSTATT de eo, quod *iure publ. cet. circa venat. iuris*

est, T. I, opusc. REINHARDT l. c. cap. III, sect. II, § XI, p. 99 seq.

l) de LVDEWIG de *ferarum furto*, diff. I, p. 3 seq., HENR. GOTTLIEB FRANKE in *disquis. de poenis in ferarum fures*, GOEBELII diatr. de *iure venandi praemissa*, REINHARDT l. d. cap. III, § 3, p. 61 seq. 10. TOB. RICHTER de *venatione turbata*, Lips. 1745, viri perillustres et magnifici ESTORIS bürg. rechtsgel. der Teutschen P. I, § 2532, P. II, § 4828, et P. III, § 2496, p. 953 seq. GOTH. REYTER de *venat. prohibita*, Ien. 1529.

tiosae plebis refertur a IO. PET. de LVDEWIG m). VI) Principes autem venatus in terris suis sibi attribuisse, hodieque sibi vindicare, patet ex perpetuis discordiis, litigiis, et disceptationibus forensibus n), concessionibus, priuilegiis, legibus, et statutis. Vnde argumentum sumitur, quod, si venatus ad rempublicam et personam principis publicum respectum habeat, ille velut res pertinetens fundorum priuatorum, etiam equestrium, per se proprie et necessario existimandus non sit o). Exempla, priuilegia, monumenta annalium et commentarii regum atque imperatorum testantur: imperatores de venatu nobilium imperio sine medio obnoxiorum priuilegiatuisse p), eum-

m) de *venatu eiusque regal.* diff. VI, p. 52 seq. STISSER l. d. cap. V, § 20 seq. cap. VI, § 17, vir perill. ESTOR l. d. P. I, § 2519, p. 956, P. III, § 2532, p. 960.

n) LÜNIG in *spicileg. eccl.* P. III, p. 833, cont. III, fortf. P. III, 10. RVD. ENGAV in *decis. P. I, decis. 492, num. 2, p. 505.* De hisce litigiis testantur acta publica, et scripta edita a BILDERBECKIO et LÜBBIO, KOPPIO, BVRI, aliisque. Add. kurze documentirte demonstration, daß der uralte Reichs- und koenigsforst zur Dreieichen - sich auch über die Frankfurter waldungen und felder erstrecke cer. Offenb. fol. acta in causa principis Schwar-

zenbergici cum parentibus suis in praefectura Neustadt intuitu liberae venationis, quae his priuilegiis anno 1490 et 1641 latis confirmata est.

o) Non statim venatio indulta censetur fundo nexu feudali concessio, de LVDEWIG de *venatu* cer. diff. V, not. 16, 17, p. 46 seq., GE. AD. STRVIVVS in *synt. iur. feud.* cap. VI, § 10 seq. HERT in *decis.* 636, HANSELMANN l. d. P. II, p. 303 seq. STISSER l. d. cap. V, § 15 seqq. p. 107 seqq. § 54 p. 141 seq. vir perill. L. B. de CRAMER in vol. III opusc. p. 49, p. 52, REINHARDT l. d. cap. II, § 6 seq. p. 46 seq.

p) LVNIG im R. arch. P. spec.

eumque ad iura regia retulisse q), quin etiam principum priuilegia auctoritate imperatorum, et publicis litteris consignata, quibus illi principali dignitate ornati fuerunt, illos aliquando bannis ferinis dignata sunt, aut hos confirmarunt r).

§ VIII

IN TERRIS MOGVNTINIS VENATIO GENERATIM LIBERA NON EST,

Sunt quidem nonnulli, qui in archipraefulatu moguntino venationem prorsus liberam esse opinantur. Sed earum opinionum commenta delere, aut minimum temperare possunt tum priuilegia caesarea, et litterae clientelares ab imperatoribus archipraefulibus moguntinis data (§ VI), tum leges forestales moguntinae s). Inficiari quidem nolumus: veniam venandi quibusdam in suis fundis atque in certis locis communibus datam esse; sed illa non omnibus, qui in ditionibus moguntinis viuunt, et parentes sunt, tributa est, verum illis tantum, quibus archipraefulum permisso illa concessa est t), et qui in more

spec. cont. III, abf. I, p. 65, p. 78, p. 109, abf. II, p. 42, p. 180, abf. III, p. 21, p. 56.

q) Multa documenta testantur: imperatores venatum inter iura regia numerauisse, vti ex actis publicis patet.

r) MEIBOM. in *Scriptor. rer. germ.* T. III, p. 211, p. 213, HANS HEINR. KLÜVERS *beschv. des herzogtumes Mecklenburg*, 1737, 8, P. I, p. 304,

STISSER l. d. cap. VI, § 13, § 14, p. 155 seq.

s) Vid. kurfürstliche mainzische erneuerte und verbesserte wald- forst- und jagr- auch fischereiordnung cet. vom 5ten nov. 1744, Mainz, 4, cap. II, p. 11-20, bufsordnung *ibid.* p. 97 seqq.

t) *ibid.* § 1, p. 11 verba sunt: unfer ober- jaeger- und oberforstmeister, samr seinen unter-

more illo antiquo vsitato manifeste sunt; illis tamen ea ob legitimas causas auferri potest; reliqui vero venatu sunt prohibiti; alias vt fures ferarum multa et poena multantur u). Ex his colligi potest: eos, qui in terris montanis venatum penitus liberum perhibent, perturbatione ordinis et iuris peccare, quin immo si qui errant, hominum coniectura peccat. Logici autem dicunt: ab vna specie ad alteram concludere non licet, siue, quod valet de vna specie, non statim valet de altera, siue vti iurecon-

untergebenen forstbedienten, und forstknechten soll neben den windhetzern, und wildfoerster auf die wildbahn, und das kleine weidwerk fleissige aufficht haben cet.; § 2, p. 12 alle die unstrige, so der hohen jagt, und wildbahn befugt sind, sollen die gewisse zeit zum jagen halten cet.; § 19, p. 20 gleichwie auch die taegliche erfahrung gibt: das einige unserer beamtten, bedienten, und andere eingeseffene in unserem Erztzifte, welche der jagt theils in gemeinen, theils in ihren eigen thümlichen waldungen, oder feldern berechtiget sind, oder seibige sonst zu geniessen haben, sothane jagten durch ungelernete jaeger, oder bauernschützen exerciren lassen, oder aber gar an auswaertige ver-

lehen, wodurch der jagt selbst ein ausserordentlicher schaden zugezogen, und alles wild ausgerottet wird; als wird iedermaenniglichen, welcher dergleichen jagt berechtiget ist, hiermit ernstlich anbefohlen, das der, oder dieselbe sothane jagt anders nicht, als durch sich selbst, oder durch gelernte jaeger exerciren lassen, und die übrige bauernschützen ein vor allemahl gaentzlich abgeschafft seyn sollen, da dann im widerigen fall der, oder diejenige ihrer jagt nicht allein auf allezeit verlustigt, sondern auch auf ieden fall mit 50 Reichthaler strafe angesehen werden sollen cet.

u) *ibid.* § XI, p. 16, § XVI, p. 18, p. 97-106.

D

reconfulti loquuntur: species non semper continetur sub genere, et specialia ad alias visiones non sunt extendenda x), sed indiuiduum in certa ac formali sui determinatione consistit.

§ VIII

NEC IN TERRIS COLONIENSIBVS.

Ius venandi in terris coloniensibus regium habendum ac superioritati territoriali annexum, per priuilegia caesarea (§ VI), et ab eminentissimis archipraefulibus coloniensibus equestri ordini, et ciuitatibus indulta, et legibus prouincialibus y) declaratum est, eamque ob causam eo quoque concessio, quod nobilibus atque vrbibus inferior venatus in quibusdam regionibus limitatis et descriptis indulgenter tributus sit, consequens tamen id certe dare non possumus, quod volunt nonnulli doctores, qui liberam venationem in dictis terris, etiam in ducatu Angariae et Westphaliae ad singulos subditos spectare auctumant z). Potestas enim illa venandi expressam prae se

x) NIC. CHRISTOPH. L. B. de LYNKER de *indiuuitate* cer. Francof. ad M. 1710, 4, cap. 1, a, 8, n. 46, p. 17, et in resp. 170, num 3-7, n. 23, CHRISTIAN. WILDVOGEL in cons. 168, n. 22, p. 355.

y) Verba priuilegii et concessionis ab eminentissimo archipraefule ac septemuiro coloniensi Salentino p. m. ordinibus prouincialibus die 26 mensis Augusti anno 1710 lxxvii lati sic se habent: wiewohl auch die jagt, derwegen die von der ritterchaft

sonderlich klagt fürbracht, ein principal haubttück unserer landsfürstl. REGAL, und obrigkeit ist cer. Hise addere liceat, quae in kurcoelnischer des herzogthumes Westphalen verbesserten polizeiordnung ab electore atque archipraefule coloniensi Iosepho Clemente p. m. anno 1703 cccxiii, 4, renouata tit. XXXVII, § 1, p. 165, p. 166 sancita sunt. Adi. kurcoelnische jagt-busch- und fische-reiordnung vom jahre 1759.

z) HERT de *superiorit. territ.*

se fert concessionem archipraefulum coloniensium, neque illa indulgentia in rusticos sese extendit. Hoc facto, manet ius illud eminens archiepiscoporum coloniensium nihilominus factum rectumque in suis prouinciis, velut ius regium et supremum, eaque re ille, qui venationem praetexit, titulum acquisitionis principi in terris coloniensibus edere tenetur, vti verba ordinationis politicae memoratae loquuntur.

§ X

CONCLUSIO.

De aliis archi. ac praefulatus Germaniae, eorumque iuribus regis circa venatus § VI supra memoratis copiose dicere et pluribus verbis agere possemus; at ea ob angustiam temporis iamiam sunt praetereunda. Sufficiant igitur haec pauca, et gloria sit Deo optimo maximo.

rit. § 49, in not. 6, GE. BRYER in *delin. iur. germ.* lib. II, cap. 2, § 8 aliique. De comitatu arnsbergeni probari potest: imperatorem Ludouicum Gothofredum comitem arnsbergensem anno 1337, inter alia,

filua sua, quae dicitur Rurewald, et in eadem filua foresto vulgariter *wildfort* inaugurasse, vid. 10. DIET. de STEINEN westphael. geschichte, P. III, Lemgo 1760, 8, p. 1072.

VIRO

VIRO PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
 CANDIDATO IVRIUM PRAESTANS ISSIMO
 SALVTEM ET QVAEVIS FELICITATIS GENERA PRECATVR
 P R A E S E S.

Quum, PRAENOBILISSIME et SVAVISSIME CANDIDATE, meum praesidium exposceres, id eo maiore cum gaudio suscepi, dum TVAE egregiae eruditionis mihi ex scholis meis cognitae ac perspectae testis esse queam. Nullus dubito, quin etiam in cathedra hocce specimen auspicalis TVVM pro virili parte contra tela aduersariorum sis defensurus. Summum numen solummodo precor, vt omnia ex voto animique sententia succedant. Interea hos industriae TVAE fructus eximios TIBI; optimo vero et consultissimo patri filium bonae spei, et TVO cognato indulgenti, et munifico, consultissimo viro, iurium Doctore celebratissimo DROEGEN, regimini arnsbergensi ab epistolis, siue vulgo secretario, laude conspicuo, de TE ex animo gratulor. Perge bonis auibus, et quam feliciter ingressus es viam, vltcrius ambula. Sic eruditus, sic prudens, sic denique felix eris, et patria vberimos fructus sibi ex TVIS perceptis doctrinae opibus poterit promittere. Vale et me ama. Marburgi Cattorum die XXVII mensis Iul.

A. R. S. clolccclxxi.

Marburg, Diss., 1771-73

ULB Halle

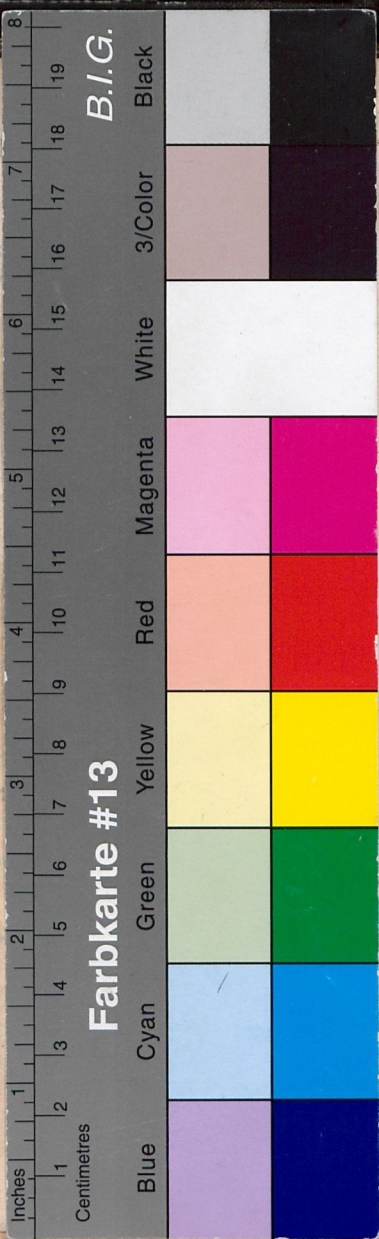
005 359 821

3

DISPUTATIO AVSPICALIS IVRIDICA
OBSERVATIONES NONNVLLAS
DE

VENATV IN TERRIS
PRAESVLVM GERMANIAE

ET
ARCHIEPISCOPATVS COLONIENSIS
NON LIBERO SED REGALI HABENDO CONTINENS

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPE
ET DOMINO

DOMINO FRIDERICO II
HASSIARVM LANDGRAVIO RELIQA

PRAESIDE
IOANNE ANDREA HOFMANNO

IVR. DOCTORE ET ANTECESSORE P. O.

PRO LICENTIA

SVMOS IN IVRIBVS HONORES
ET PRIVILEGIA EORVM RITE CONSEQVENDI
DIE VII MENSIS AVGVSTI A. R. S. dlocccclxxi
VIROVM MAGNIFICORVM PERILLVSTRIS
ILLVSTRIVM ATQVE EXCELLENTISSIMORVM DISQVISIONI

SUBIICIT

AVCTOR ET RESPONDENS

CLEMENS AVGVST. FERDINANDVS HOYNK

BALVEO - WESTPHALVS
AB EMINENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO DOMINO MAXIMILIANO
FRIDERICO ELECTORE ATQVE ARCHIPRAESVLE COLONIENSI
PARENTI SVO CLEMENTISSIME SVBSTITVTVS IVDIX
PRAEFECTVRARVM BALVENSIS CET.

MARVBERGI CATTORVM

EX OFFICINA TYPOGR. VNIVERS. ACAD. MÜLLERIANA.